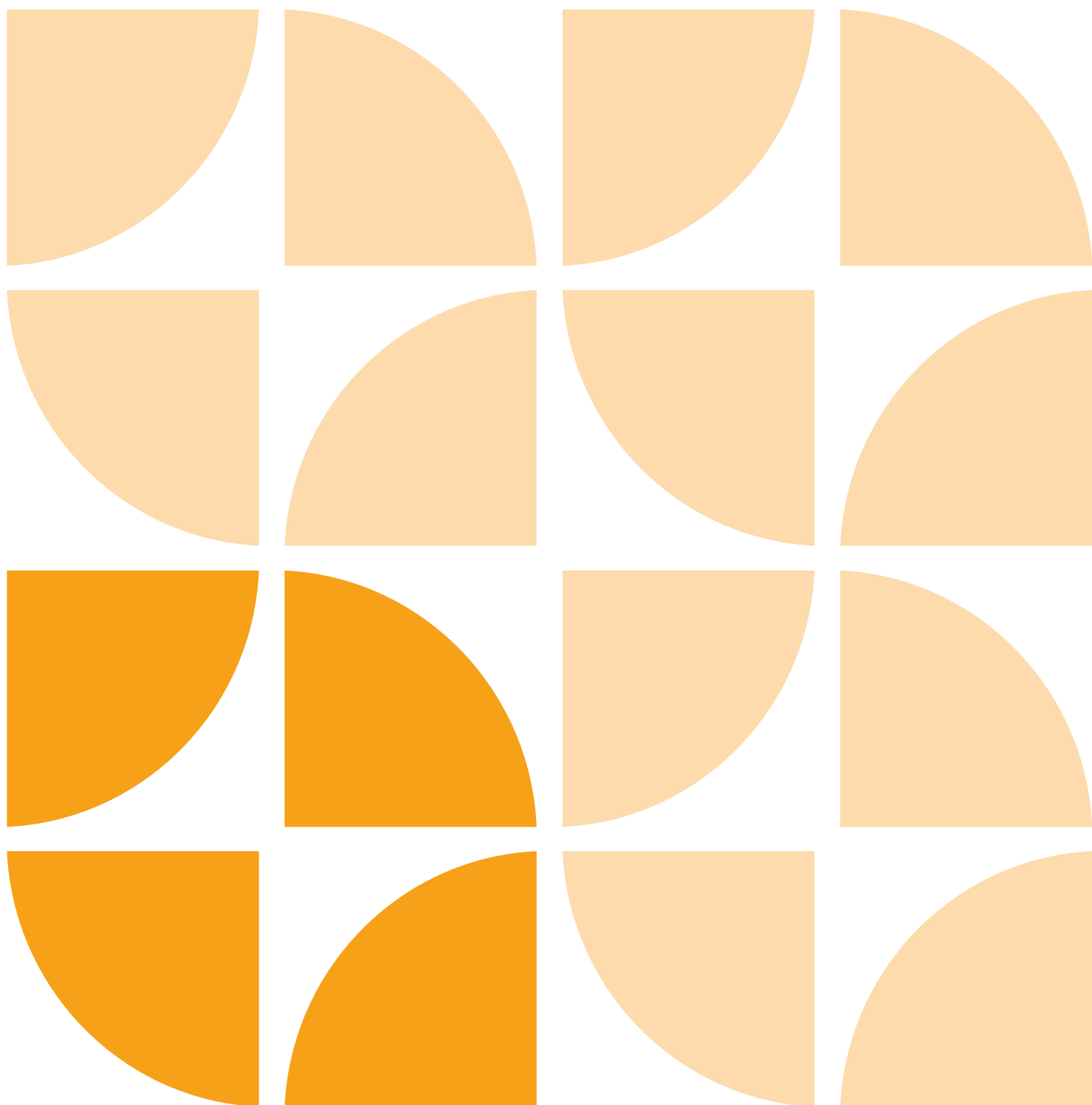

L'avaluació en el procés d'ensenyament i aprenentatge

Objectius

1. Conèixer els diversos tipus d'avaluació i les característiques.
2. Parar esment en els mecanismes de l'avaluació TIL i TILC.
3. Donar a conèixer els diferents models d'avaluació i altres eines útils per a la seua aplicació.
4. Presentar el model d'avaluació del Portfolio Europeu de les Llengües.
5. Transmetre la importància de la coordinació de l'avaluació en el centre.
6. Incidir en el protagonisme de l'alumnat en l'avaluació de l'aprenentatge.
7. Familiaritzar-se amb les ferramentes TIC per a l'avaluació.

Índex

Objectius	2
1. Introducció	4
2. Tipus d'avaluació i característiques	4
2.1 Autoavaluació, coavaluació i avaluació del professorat	4
2.2 Avaluació diagnòstica	5
2.3 Avaluació formativa i sumativa	5
2.4 Avaluació sense exàmens	6
2.5 Disseny en retrospectiva	7
2.6 Avaluació objectiva i subjectiva	7
2.7 Validesa i qualitat de l'avaluació	7
3. TIL i TILC	8
3.1 Avaluació TIL	8
3.2 Avaluació TILC	8
3.2.1 Avaluació TILC a l'aula	10
4. Les rúbriques	12
5. Portfolio Europeu de les Llengües (PEL)	14
5.1 Objectius	15
5.2 Funcions	15

5.3 Components	16
5.4 Aplicació del Portfolio al context valencià	17
5.5 Portfolio Europeu de les Llengües i TIL/ TILC	17
6. Ferramentes TIC per a l'avaluació	18
7. Conclusió	20
8. Bibliografia	20
Webgrafia	20
Marc legal	20

1. Introducció

Avaluar és la competència clau del professorat. Per aquest motiu, no hauria de ser considerada com un seguit de tècniques que s'aplica al final d'un trimestre o curs, sinó que l'avaluació és un dels fonaments del procés d'aprenentatge i, per tant, ha de ser el centre de l'ensenyament des del primer moment. Baily i Jakicic (2012) resumiren les preguntes que el professorat hauria de plantejar-se per tal d'esbrinar què és l'avaluació:

- Què volem que el nostre alumnat sàpia i faça?
- Com sabem que estan aprenent?
- Què fem quan no estiguen aprenent?
- Quina és la nostra resposta quan hagen après la informació?

A l'hora d'avaluar l'aprenentatge de llengües o les matèries impartides sota la metodologia TILC és important superar la tradicional obsessió per la detecció d'errades i per la correcció. Cal, en canvi, oferir als alumnes un sistema de *feed-back* regular que els permeti conèixer exactament què s'espera d'ells i d'elles, què poden aconseguir, on es troben i què poden fer per tal d'avançar.

Aquesta unitat, doncs, fa, en primer lloc, un repàs dels tipus d'avaluació i evidencia que l'examen o prova és solament un recurs més però no l'únic i principal. A continuació, s'aprofundeix en l'avaluació des d'una òptica TIL i TILC i es fa una parada en l'instrument d'avaluació que, ben aplicat, millora substancialment el procés d'ensenyament i aprenentatge: les rúbriques. El Portfolio Europeu de les Llengües és un altre mecanisme d'avaluació per a l'aprenentatge de llengües que el professorat necessita conèixer i, en la mesura que siga possible, posar en pràctica pels beneficis que en trau l'aprenent. Per últim, en l'apartat 6 es repassen algunes de les ferramentes TIC profitoses per a l'avaluació tant formativa com sumativa.

En resum, la unitat 4 pretén fer un repàs per l'avaluació en el procés d'ensenyament i aprenentatge, en general, i en el procés d'ensenyament i aprenentatge de llengües, en particular. El professorat ha de ser conscient que la seua tasca és, més aviat, la creació de les condicions perquè l'estudi esdevinga una contínua recerca de coneixement i d'adquisició de competències.

2. Tipus d'avaluació i característiques

2.1 Autoavaluació, coavaluació i avaluació del professorat

En funció de qui du a terme el procés d'avaluació es poden distingir els diferents tipus i les corresponents característiques:

- Autoavaluació: quan l'alumnat comprova l'assoliment dels continguts, habilitats i procediments individualment.
- Coavaluació: té lloc quan l'alumnat adquireix un doble rol, és a dir, com a avaluador alhora que com a avaluat. I també pot ser aplicat a la pràctica del professorat per a ser valorat pels alumnes.
- Avaluació del professorat: es produeix per educadors o per un agent extern.

Quan els tres tipus d'avaluació assenyalats anteriorment s'apliquen, la qualitat de l'avaluació es relaciona amb el grau de coincidència entre els tres.

2.2 Avaluació diagnòstica

També coneguda com a avaluació inicial o preavaluació. Està concebuda per a detectar els coneixements previs de l'alumnat i les seues característiques individuals. D'aquesta manera el professorat pot adaptar-ne les explicacions, l'explotació dels materials i la ubicació de l'alumnat entre altres aspectes.

2.3 Avaluació formativa i sumativa

Aprofitem l'analogia realitzada per l'investigador Robert Stake (2017) per a explicar la diferència entre avaluació formativa i sumativa:

Quan un cuiner tasta la sopa, és formativa. Quan són els hostes els que la tasten, això és sumativa.

Per tant, la formativa és un seguit de comprovacions que informen i generen *feed-back*, per la qual cosa ens permet, si cal, modificar i ajustar l'estratègia d'ensenyament. L'avaluació sumativa, en canvi, sols certifica el grau d'assoliment una vegada el procés ha conclòs. Es pot afirmar que, seguint Prégent (2000), la primera avaluació és per a l'aprenentatge mentre que la segona es refereix a l'avaluació de l'aprenentatge.

L'avaluació formativa consisteix en diversos procediments formals i informals duts a terme pels docents durant totes les sessions. En canvi, la sumativa pretén transformar els resultats finals en notes numèriques estandarditzades.

La següent taula, basada en la de R. Prégent (2000), resumeix les principals diferències entre ambdós tipus d'avaluació.

Taula 1. Avaluació formativa/sumativa

	Avaluació formativa	Avaluació sumativa
Objectiu	Millorar l'aprenentatge	Prendre una decisió
Quan	Durant l'activitat d'aprenentatge	Al final de l'activitat d'aprenentatge
Feedback	Retorn als materials	Valoració final
Marc de referència	Sempre basada en un criteri (tot l'alumnat s'avalua segons el mateix criteri)	De vegades normativa (comparant cada estudiant amb els altres); de vegades basada en un criteri
Motivació	Intrínseca	Extrínseca
Aprenentatge	Avaluació per a l'aprenentatge	Avaluació de l'aprenentatge
Objecte	Avaluació del procés	Avaluació del producte

Font: Cefire Específic de Plurilingüisme (2018). Adaptació de R. Prégent (2000).

2.4 Avaluació sense exàmens

Hi ha altres maneres d'avaluació més enllà dels exàmens, altrament anomenats procediments d'avaluació formal. El professorat té a l'abast tot un seguit de possibilitats a l'hora de recollir informació sobre la situació actual de l'alumnat en el procés d'ensenyament i aprenentatge. A continuació s'ofereix un llistat de procediments informals basats en la compilació realitzada per Steve Wheeler (2017):

- Avaluació per part del professorat

Tot i ser un mètode tradicional, pot ser eficient si s'empra adequadament. Unes eines vàlides són preguntar a classe i les observacions *in situ* del docent per a calibrar el grau amb què l'alumnat assoleix un tema en particular i, fins a quin punt, està motivat i disposat a participar.

- Mostrar i contar

A grans trets, es podria dir que el procés s'inicia en presentar i continua amb representar. Una vegada que s'han presentat els nous continguts a l'alumnat, cal donar-los l'oportunitat perquè puguin apropiars-se'ls mitjançant l'anàlisi i la síntesi. En bona lògica, el resultat final serà una representació que prendrà la forma d'una miniconferència, una presentació o un vídeo, ja que tots aquests formats constitueixen productes avaluable.

Parlar a la resta de la classe sobre allò après crea un context rellevant i engrescador que l'alumnat gaudeix, més encara si s'apassionen pel tema proposat. A més a més, treballen competències com, per exemple, escoltar, parlar en públic i articular el pensament.

- Aprenentatge basat en projectes

Es tracta d'un enfocament pedagògic centrat en l'estudiant. En lloc de donar respostes, l'alumnat s'enfronta a reptes motivadors més pròxims al món real. Un projecte pot durar només algunes sessions, un trimestre o un any escolar complet. L'alumnat desenvolupa habilitats importants com la gestió dels recursos i del temps i, en cas que el projecte es realitzi col·lectivament, de negociació, decisió i lideratge.

- Jocs

Malgrat que la majoria dels jocs són bastant competitiu, els jocs a la classe són sempre divertits i un gran actiu per a crear un ambient agradable. Són una eina eficaç per presentar i revisar punts de gramàtica i vocabulari i, gràcies a aquests, es desenvolupen habilitats com el raonament, la resolució de problemes, la comunicació i el treball en equip. També són molt útils perquè el professorat conega el progrés dels estudiants gràcies a les puntuacions assolides als diferents nivells, dades que, per cert, poden ser convertides fàcilment en qualificacions.

- Dossiers d'aprenentatge (*Portfolios*)

Els dossiers d'aprenentatge (*Portfolio*), tant en format electrònic com en paper, són una molt bona eina per a realitzar un seguiment del treball de l'alumnat. L'única particularitat que presenten és que hem de tindre clar que l'alumnat ha de rebre instruccions clares i concises de la informació que s'espera que recopilen. En funció de la matèria, un dossier d'aprenentatge pot contindre projectes, documents, mapes, taules, experiments, entrevistes, enregistraments, currículums, enquestes, qüestionaris, presentacions de diapositives, entre altres. A més, els dossiers d'aprenentatge faciliten la metacognició i desenvolupen la competència d'aprendre a aprendre, ja que poden contindre anotacions i comentaris d'ells mateixos, de la resta de companys i del professorat.

En el cas de l'ensenyament de llengües, un valor addicional del dossier d'aprenentatge és que resulta fàcilment transformable en un recurs que arreplega l'aprenentatge al llarg de tota la vida, ja que pot contindre un repositori dels millors escrits i produccions orals realitzades pels estudiants, fet que, indubtablement, millorarà el seu futur professional.

2.5 Disseny en retrospectiva

Es tracta d'un enfocament vinculat a l'avaluació sumativa. Consisteix en la idea que les proves i els exàmens haurien de concebre's i desenvolupar-se, en primer lloc, i totes les activitats que els precedisquen haurien de crear-se en segon lloc. És a dir, primer es dissenya l'examen i/o prova i després es programen les sessions.

2.6 Avaluació objectiva i subjectiva

Ens trobem davant de dos tipus diferents de pràctiques. D'una banda, les pràctiques de qüestionari de resposta tancada i, de l'altra banda, preguntes susceptibles de diferents respostes correctes o bé, de diverses maneres d'expressar-les. Alguns exemples de les primeres, conegudes com a pràctiques d'avaluació objectiva són les proves amb preguntes de selecció múltiple o vertader o fals. Les proves d'avaluació subjectiva, altrament, inclouen preguntes de resposta oberta, de resposta ampliada o assaig. La creixent popularitat de l'avaluació mitjançant les TIC ha provocat un ús més freqüent de les proves de tipus objectiu.

2.7 Validesa i qualitat de l'avaluació

Quan es tracta de mesurar la qualitat i l'adequació d'un sistema d'avaluació, hi ha diferents termes que cal tenir en compte.

- La **fiabilitat** és la capacitat d'una prova per produir resultats similars amb estudiants similars. Una prova d'elecció múltiple, per exemple, hauria de donar resultats similars amb estudiants del mateix perfil.
- La **validesa** és la capacitat de comprovar correctament el que s'ha de demostrar amb una prova determinada. Per donar un exemple, un examen de conducció no seria vàlid si fóra només teòric, ja que és essencial demostrar la destresa en la pràctica.
- Les **proves de referència estàndard** classifiquen els estudiants per ordre de qualificació numèrica. Aquest és el cas, per exemple, dels exàmens d'accés a la universitat que fixen el nombre màxim de candidats admesos.
- Les **proves basades en un criteri d'avaluació fix** assenyalen si han respost correctament a l'enunciat plantejat, encara que els companys ho hagen fet millor o pitjor.
- Un altre factor a considerar és el **frau acadèmic**, és a dir, el frau de la identitat, els plagis i la còpia, ja que són aspectes que no configuren la correcció de l'avaluació.

3. TIL i TILC

3.1 Avaluació TIL

A la unitat 2 s'han estudiat les diferents regulacions sobre la integració curricular dels programes plurilingües del nostre sistema educatiu. Tots aquests emfasitzen la necessitat d'un enfocament que integre les diferents llengües des d'un punt de vista comunicatiu. És per això que cal que el professorat arribe a acords al voltant de la metodologia comunicativa que empraran a les sessions (vegeu 5.5 Portfolio i TIL/ TILC).

És necessari que el claustre —el centre— acorde i debata sobre l'ensenyament de les llengües curriculars. Tenen una importància fonamental les decisions al voltant del tractament dels aspectes lingüísticoeducatius —referents a l'ensenyament i ús vehicular de les llengües, i a l'ús social, acadèmic i administratiu— i, també, al voltant de l'avaluació lingüística.

Existeixen dos models d'avaluació:

- Avaluació basada en els continguts: se centra a comprovar "què" ha après l'estudiant i deixa de banda "per a què" ho ha après i "com" ho aplica.
- Avaluació basada en les competències i/o els criteris d'avaluació: interessada a comprovar el grau d'assoliment dels objectius. Se centra més en l'aplicació i en l'enfocament comunicatiu. Una ferramenta bàsica per a programar basant-se en les competències bàsiques i en els criteris d'avaluació és el Document Pont, pot consultar-se a la pàgina web de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport: Primària: <https://goo.gl/VX7CHe>, Secundària: www.bit.ly/docpontsec

Anomenem **document pont** el material que conté les relacions entre els elements del currículum (objectius, continguts, criteris d'avaluació i competències clau), que s'elabora a partir de la normativa de cada comunitat autònoma, i a partir del qual cada centre pot, d'acord amb la seua autonomia, contextualitzar la concreció curricular. La importància del document pont respecte l'avaluació es resumeix en:

- El document assenta les bases de les relacions curriculars per a organitzar després les programacions, les unitats didàctiques, etc.
- Aquest material és una proposta orientativa que no desitja tancar models, sinó oferir un procediment per a elaborar les concrecions curriculars. Amb això s'intenta ajudar els docents a aprofundir en el coneixement del currículum per mitjà de l'observació de la integració dels seus elements bàsics.
- La integració dels criteris d'avaluació, competències bàsiques, objectius, continguts, amb cada un dels indicadors -objectius didàctics- en tasques socials rellevants es convertirà en l'element de partida per a les Unitats Didàctiques Integrades.

3.2 Avaluació TILC

En entorns TILC, s'espera del professorat que avalue tant la llengua com el contingut. Per tal d'assolir tots dos aspectes, cal que es tinguin en compte els acords de què parlàvem a l'epígraf anterior (3.1) i que s'incorpore l'enfocament comunicatiu adoptat pel centre escolar. Aquests elements posen a l'abast dels docents un marc valuós per a l'avaluació de l'ensenyament de llengües i de continguts.

Taula 2. La taula SIOP (*Sheltered Instruction Observation Protocol*) és un bon instrument d'autoavaluació per al professorat TILC. La versió que presentem a continuació va ser dissenyada per Carme Florit en 2010.

Model SIOP: protocol d'observació d'una sessió

Data: Temps: Centre:

Professor/-a: Assignatura: Nivell:

Nombre d' Alumnes: Classe: Materials:

Preparació	Molt evident		Evident		No evident	No contesta
	4	3	2	1	0	NC
Defineix clarament els objectius del contingut						
Defineix clarament els objectius lingüístics						
Usa material complementari per a fer les explicacions més entenedores						
Adapta el contingut als diversos nivells de l'alumnat						
Genera activitats reals i significatives que integren els conceptes teòrics i pràctics de la unitat						
Coneixements previs	4	3	2	1	0	NC
Estableix lligams clars entre els coneixements previs i els nous de l'alumnat						
Enllaça explícitament conceptes nous amb l'experiència prèvia de l'alumnat						
Remarca el vocabulari clau						
Input comprensible	4	3	2	1	0	NC
Parla adequadament per tal d'adaptar-se al nivell de l'alumnat						
Explica clarament les tasques acadèmiques						
Empra varietat de tècniques per a aclarir els continguts						
Estratègies	4	3	2	1	0	NC
Utilitza de manera coherent tècniques de bastida al llarg de la unitat						
Empra diversos tipus de pregunta						
Interacció	4	3	2	1	0	NC
Proporciona nombroses oportunitats per a la interacció i la discussió						
Agrupa l'alumnat d'acord amb els objectius lingüístics i de contingut						
Preveu d'una manera sistemàtica un temps d'espera adient						
Preveu moments per a l'aclariment de dubtes en la L1						

Aplicació pràctica	4	3	2	1	0	NC
Subministra molts materials manipulables						
Proporciona activitats perquè l'alumnat aplique els coneixements de llengua i contingut						
Incorpora totes les destreses lingüístiques a cada sessió						
Impartició de la classe	4	3	2	1	0	NC
Incideix amb claredat en els objectius de continguts						
Incideix amb claredat en els objectius lingüístics						
Engresca entre el 90 i 100% de l'alumnat en cada sessió						
Dosifica adequadament cada sessió al nivell de l'alumnat						
Repàs i avaluació	4	3	2	1	0	NC
Proporciona un repàs global del vocabulari clau						
Proporciona un repàs global dels conceptes clau						
Genera una retroalimentació periòdica de l'alumnat sobre el grau de progrés						
Du a terme l'avaluació del grau de comprensió i aprenentatge de l'alumnat						

Font: Jana Echevarria, Mary Ellen Vogt and Deborah J. Short (2010). *The SIOP Model Observation Protocol*. Adaptat per Carme Florit a *Pràctica Docent Efectiva AICLE* (2009-2010).

3.2.1 Avaluació TILC a l'aula

- Contingut o llengua?

A l'hora d'avaluar en TILC, cal tindre en consideració l'equilibri entre contingut i llengua. Què s'ha d'avaluar? La llengua, el contingut o ambdós alhora? De fet, l'avaluació en l'entorn TILC tendeix a basar-se fortament en el contingut, tot i que no hauria de ser així.

De tota manera, segons Coyle (2015), el docent hauria de prendre en consideració el nivell d'exigència lingüístic de la unitat. D'açò se'n pot deduir que en els entorns TILC la llengua és un factor determinant que no hauria d'entrebancar la capacitat de l'alumnat per demostrar allò que ha après. El procés d'avaluació, doncs, no hauria de deixar de banda aquestes tres dimensions:

CONTINGUT → PROCEDIMENT → LLENGUA

- Transparència en el procés d'avaluació

En entorns TILC, i en tot procés d'aprenentatge, resulta de cabdal importància fer participar l'alumnat dels criteris d'avaluació per tal d'entendre les implicacions derivades d'allò que fan i d'allò que aprenen. La transparència del procés d'avaluació es pot aconseguir mitjançant les rúbriques ja que publiciten des del primer moment els objectius que es volen assolir.

A continuació s'ofereix un exemple que serveix per als nivells d'Infantil i Primària.

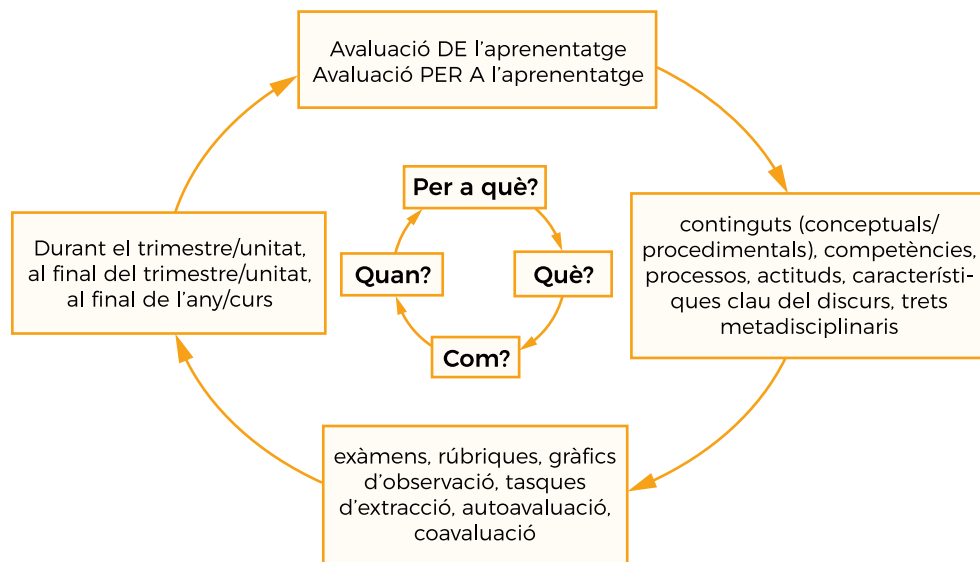
Imatge 1: Autoreflexió

número	auto-reflexió
 4	Sé açò molt bé. Crec que podria explicar-ho a altres alumnes.
 3	Crec que sé açò prov bé. He encertat quasi tot a la primera vegada.
 2	Crec que encara estic aprenent-ho. Encara tinc preguntes i tinc dubtes.
 1	Tinc molts dubtes i sovint no sé com resoldre'ls.

Adaptació: M. S. (2017, January 3). *Self reflection*. (N. T. Pencils, Ed.)

La imatge 2, en canvi, il·lustra de manera gràfica els elements que s'han de tindre en compte per garantir la transparència de l'avaluació.

Imatge 2: Transparència de l'avaluació

Font: Ball, P., Kelly, K., Clegg, J. (2015: 375)

- **Avaluació i alumnes**

Tal com s'ha comentat a l'apartat 3.2.1, en els contextos TILC, la llengua és important i és un factor que no hauria de dificultar la capacitat de l'alumnat per a expressar els conceptes o mostrar les habilitats i actituds bàsiques per a l'assoliment dels objectius. Per tant, com es pot abordar l'avaluació en TILC? Cal centrar-se en aquests aspectes:

- Quina és la demanda lingüística per a desenvolupar els continguts?
- Quina és la relació entre el text i la tasca (tasca final o projecte)?
- L'exigència comunicativa permet completar la tasca?
- La tasca implica llegir, escriure, escoltar o parlar?

Si aquestes qüestions són planificades rigorosament, la integració de la llengua i el contingut en el procés d'aprenentatge permetrà als estudiants gestionar de manera eficaç els següents aspectes:

- Decidir l'aspecte clau o propòsit de la tasca.
- Comprendre el concepte clau de la tasca.
- Ser capaç d'estructurar la informació.
- Ser capaç d'utilitzar la llengua per a interactuar, contrastar, comparar i donar opinions.

4. Les rúbriques

El terme rúbrica fa referència en l'àmbit de l'ensenyament a un instrument d'avaluació dels procediments o dels resultats del procés d'aprenentatge. Es tracta d'una graella que permet objectivar el procés i el resultat d'activitats concretes com, per exemple, una exposició, un relat o un projecte escolar. Les rúbriques presenten sempre una mateixa estructura formal: en la línia vertical de la graella o matriu s'expliciten els criteris d'avaluació i, en la línia horitzontal, els diferents nivells d'assoliment, amb qualificació o sense.

Pel que fa al contingut de les rúbriques s'ha de prestar especial atenció a la redacció dels nivells d'assoliment. Els criteris han de ser convenientment graduats i concretats amb descripcions molt precises perquè siguin útils al docent i a l'alumnat.

- Utilitat de la rúbrica per a l'alumnat:
 - a. Coneix des de l'inici què s'espera d'ells.
 - b. Sap en tot moment què se li avaluarà.
 - c. L'ajuda a planificar el treball.
- Utilitat de la rúbrica per al docent:
 - a. L'ajuda a incidir en aquells aspectes realment importants per a realitzar la tasca en qüestió.
 - b. L'orienta en la planificació del procés d'ensenyament i aprenentatge.
 - c. Li serveix de pauta d'observació directa de l'acció de l'alumnat.

Si, a més, l'alumnat ha participat, conjuntament amb el docent, en l'elaboració de la rúbrica encara esdevé més enriquidor aquest instrument, ja que es fomenta el treball col·laboratiu i l'alumne se sent part activa del procés d'aprenentatge.

A continuació es mostra un exemple de rúbrica perquè el docent s'autoavali la confecció d'una unitat didàctica:

Taula 3. Rúbrica per a l'avaluació de la unitat didàctica TIL

VALORACIÓ	SUPERADA			NO SUPERADA
	EXCEL·LENT	BONA	ACCEPTABLE	MILLORABLE
Estructura				
Unitat	La unitat presenta tots els elements de l'estructura i destaca la qualitat i propòsit.	La unitat presenta tots els elements de l'estructura.	La unitat presenta la majoria dels elements de l'estructura.	Falten bastants elements a l'estructura.
Lliçó	La lliçó està estructurada d'acord amb el model proposat, amb els objectius d'aprenentatge de Cognició, Cultura i societat, Comunicació i Gramàtica-llengua i els tres tipus d'activitats.	La lliçó està estructurada d'acord amb el model proposat, amb els objectius d'aprenentatge de Cognició, Cultura i societat, Comunicació i Gramàtica-llengua i els tres tipus d'activitats. Presenta algun element poc explicat.	La lliçó està estructurada d'acord amb el model proposat, però falta algun element.	L'estructura de la lliçó no correspon amb el model proposat, tot i que hi ha elements comuns.
Objectius				
Objectius d'aprenentatge de l'alumne/-a	Hi ha objectius d'aprenentatge de Cognició, Cultura i societat, Comunicació i Gramàtica-llengua. El de Comunicació contempla la llengua necessària per a la unitat i la llengua necessària per a la interacció amb els alumnes.	Hi ha objectius d'aprenentatge de Cognició, Cultura i societat, Comunicació i Gramàtica-llengua. El de Comunicació contempla la llengua necessària per a la unitat i la llengua necessària per a la interacció amb els alumnes. Algun tipus d'objectiu està poc o insuficientment representat.	Falten un o dos blocs d'objectius.	No queden clarament diferenciats els tipus d'objectius, bé per la redacció o bé per la formulació.
Recursos				
Recursos i materials	Els materials i recursos són variats i complementaris. Es presenten en diferents formats (àudio, vídeo, TIC...) i adequats a les possibilitats de comprensió, expressió i interacció dels alumnes. Tot amb llicència CCC.	Els materials i recursos són variats i complementaris. Es presenten en diferents formats (àudio, vídeo, TIC...), però predomina el suport en paper. Tot amb llicència CCC.	Els materials i recursos són variats i complementaris però únicament es presenten en suport paper.	No hi ha cap recurs, únicament una seqüència d'activitats.
Tasca				
Tasca final	La tasca que l'alumne/a ha de realitzar al final de la unitat està relacionada amb els continguts i habilitats treballats en la unitat. A més a més, és pertinent, rellevant, interessant, motivadora i està inserida en la pràctica social.	La tasca que l'alumne/a ha de realitzar al final de la unitat està relacionada amb els continguts i habilitats treballats en la unitat. A més a més, està inserida en la pràctica social.	La tasca que l'alumne/a ha de realitzar al final de la unitat està relacionada amb els continguts i habilitats treballats en la unitat, però no està inserida en la pràctica social.	La tasca que l'alumne/a ha de realitzar al final de la unitat no està relacionada amb els continguts i habilitats treballats en la unitat, ni està inserida en la pràctica social.

Avaluació				
Aplicació	En l'avaluació es preveuen tres moments: inicial, contínua i final. En l'avaluació final hi ha avaluació dels aprenentatges i del procés: materials, actuació del docent i procés d'ensenyament-aprenentatge.	En l'avaluació es preveuen tres moments: inicial, contínua i final. En l'avaluació final hi ha avaluació dels aprenentatges i d'algun dels elements del procés: materials, procés d'ensenyament-aprenentatge i actuació del docent.	En l'avaluació es preveuen tres moments: inicial, contínua i final. En l'avaluació final falta o bé l'avaluació dels aprenentatges, o bé l'avaluació del procés.	En l'avaluació falta algun dels tres moments: inicial, contínua o final.
Elements avaluats	L'avaluació inclou els continguts de Cognició, Cultura i societat, Comunicació i Gramàtica-llengua.	L'avaluació inclou els continguts de Cognició, Cultura i societat, Comunicació i Gramàtica-llengua, però algun dels quatre elements està poc o insuficientment representat.	L'avaluació inclou els continguts de Gramàtica-llengua i el desenvolupament dels continguts de Comunicació, però no hi ha referències als continguts de Cognició ni a la presència dels elements de Cultura i Societat.	L'avaluació no inclou la majoria dels elements següents: els continguts de Cognició, Cultura i societat, Comunicació i Gramàtica-llengua.
Competències clau				
Presència de competències clau	En la unitat s'expliciten totes les competències clau que es treballen.	En la unitat s'explicita el treball de la competència en comunicació lingüística i aquella o aquelles amb més incidència en les àrees de llengües.	En la unitat s'explicita el treball d'aquella o aquelles competències amb més incidència en les àrees de llengües.	En la unitat no s'expliciten les competències clau.

Font: CEFIRE Específic de Plurilingüisme (2018).

El MECR i Rubistar són dues ferramentes que ens poden ajudar a crear bones rúbriques d'avaluació.

En el MECR trobem el ventall més complet de descriptors per a l'elaboració de rúbriques d'avaluació que mesuren el nivell de competència lingüística. Hi ha cinquanta-sis escales de valors que permeten situar els estàndards d'aprenentatge de totes les capacitats, habilitats i estratègies de l'aprenentatge lingüístic.

A més, també pot ser molt profitosa l'aplicació gratuïta en línia Rubistar, la qual permet generar rúbriques de manera senzilla.

5. Portfolio Europeu de les Llengües (PEL)

El Portfolio Europeu de les Llengües (PEL) és un document personal, promogut pel Consell d'Europa, on la persona que aprèn o ha après diverses llengües —bé en el sistema educatiu o fora d'aquest— pot registrar les experiències d'aprenentatge de llengües i les experiències amb altres cultures. L'ús del Portfolio comporta, d'una banda, una metodologia basada en l'enfocament comunicatiu de l'ensenyament i aprenentatge de les llengües i, de l'altra, fomenta la reflexió i l'autoavaluació.

El PEL està estretament relacionat amb el MECR. Es tracta d'un projecte europeu que inclou documents personals on els usuaris poden compilar les seues experiències d'aprenentatge de llengües i cultures i reflexionar-hi. El PEL, propietat de l'usuari individual i no de la institució o organisme que l'atorga, permet anotar els avanços en l'aprenentatge de llengües o marcar-se noves fites, ajuda a reconèixer com i quan s'aprèn, a reflexionar sobre les experiències personals, a valorar els progressos, a augmentar l'autoestima i a potenciar el desenvolupament d'estratègies d'aprenentatge. Encara que en un principi el PEL estava

dissenyat per a adults, i en clara referència a les llengües estrangeres, també s'ha volgut "adaptar" al món escolar, motiu pel qual s'han dissenyat quatre nivells de Portfolio diferents, i també s'han inclòs les llengües maternes i ambientals.

5.1 Objectius

El PEL pretén transformar les aules en entorns multilingües on el contacte de llengües i cultures siga un avantatge per al desenvolupament social i cultural de l'alumnat. Es tracta, en definitiva, de contribuir a la formació de l'aprenent en el respecte a altres maneres de percebre i d'entendre el món, contribució que ens conduirà a una societat multilingüe i intercultural. Així doncs, els objectius del Portfolio són:

- Millorar l'aprenentatge d'idiomes.
- Desenvolupar la capacitat d'autoavaluació.
- Facilitar la mobilitat a Europa per mitjà d'una descripció clara de les competències lingüístiques.
- Promoure la tolerància lingüística i cultural.
- Preservar la diversitat lingüística.
- Fomentar l'aprenentatge de llengües durant tota la vida.

5.2 Funcions

El PEL té una funció pedagògica (ajuda a millorar els processos d'aprenentatge de llengües) i una altra informativa o de registre.

a) Funció pedagògica

El PEL intenta fer el procés d'aprenentatge de llengües més transparent per a l'alumnat i l'ajuda a desenvolupar la capacitat de reflexió i d'autoavaluació, de manera que potencia l'assumpció de responsabilitat del seu aprenentatge.

Així doncs, el Portfolio Europeu de les Llengües fomenta l'autonomia de l'alumnat, promou l'educació per a tota la vida, i clarifica i precisa els objectius d'aprenentatge en termes comunicatius.

b) Funció informativa o de registre

El Portfolio facilita registrar les experiències i les competències lingüístiques demostrades pel titular. D'aquesta manera, els documents registrats ofereixen una informació complementària i pràctica del nivell de competència en cadascuna de les capacitats marcades pel MEQR. És a dir, és un registre complementari a les certificacions i diplomes acreditatius.

En resum, el PEL està concebut per a donar suport als quatre objectius polítics del Consell d'Europa: preservar la diversitat lingüística, promoure la tolerància lingüística i cultural, fomentar el plurilingüisme i assegurar l'educació democràtica de la ciutadania.

5.3 Components

El Portfolio Europeu de les Llengües està integrat per tres components: el Passaport de les Llengües, la Biografia lingüística i el Dossier.

- El Passaport de les Llengües

El Passaport de les Llengües és un resum de les competències adquirides en les diferents llengües en un moment concret. El resum es defineix en termes de capacitats i atenent a les indicacions del MECR.

Les capacitats a què fa referència el Passaport són:

Comprendre	Comprensió oral
	Comprensió escrita
Parlar	Expressió oral
	Interacció oral
Escriure	Expressió escrita

Els nivells que s'hi reflecteixen són els derivats del MECR:

A (Usuari bàsic)		B (Usuari independent)		C (Usuari competent)	
A1 (Inicial)	A2 (Bàsic)	B1 (Llindar)	B2 (Avançat)	C1 (Domini funcional)	C2 (Domini expert)

Aquest document permet:

- Registrar qualificacions formals.
- Descriure les competències i les experiències lingüístiques i interculturals més significatives.
- Incloure informació sobre competències parcials i específiques.
- Permetre l'autoavaluació, l'avaluació per part del professorat i per part de les comissions d'exàmens oficials.
- Indicar qui ha avaluat, quan i amb quins criteris.

- La Biografia lingüística

La Biografia lingüística és l'eix des del punt de vista pedagògic, ja que permet al titular reflexionar al voltant del procés d'aprenentatge de llengües.

La Biografia comporta:

- Involucrar-se en la planificació, la reflexió i l'avaluació del seu procés d'aprenentatge i del progrés.
 - Estimular a l'enregistrament d'allò que és capaç de fer en cada una de les llengües.
 - Estimular la recollida d'informació sobre les experiències lingüístiques i culturals obtingudes, dins i fora del context educatiu formal.
 - Fomentar el plurilingüisme.
- **El Dossier**

Aquest document ofereix al titular l'oportunitat de seleccionar materials per a il·lustrar i documentar els progressos o les experiències enregistrades en la Biografia i/o el Passaport.

El Dossier per als més menuts és l'àlbum de retalls on guardaran el material lingüístic de les llengües que aprenen per tal d'il·lustrar què en saben. Els adolescents podran guardar els resultats de projectes relacionats amb les competències que marca el MEQR. Els adults tindran l'opció de testimoniar documents lingüístics reals com, per exemple, cartes, correus electrònics, informes, etc. Els treballs recollits podran ser documents escrits i enregistraments orals.

5.4 Aplicació del Portfolio al context valencià

La major part dels nostres centres educatius apliquen programes d'educació bilingüe. El valencià i el castellà són llengües presents en el currículum de totes les etapes des de l'Educació Infantil fins a l'Educació postobligatòria com a matèries d'estudi i com a llengües en què es vehiculen els aprenentatges. Alguns centres, fins i tot, incorporen una llengua estrangera com a llengua vehicular (Programa d'Educació Bilingüe Enriquit).

La incorporació d'alumnat d'altres països ha introduït en els nostres centres educatius altres llengües; unes són del nostre entorn cultural europeu i, moltes altres, de les més diverses parts del món. Aquestes situacions es poden utilitzar com a avantatges, és a dir, poden transformar les aules en entorns on el contacte de llengües i de cultures afavorisca el desenvolupament multilingüístic i multicultural de l'alumnat.

El Servei d'Educació Plurilingüe (SEP) és el departament encarregat per les autoritats educatives valencianes de promocionar i implementar el PEL en el nostre territori. A més de la versió en paper, es disposa d'una versió en línia ([e-PEL](#)) per a l'alumnat major de 14 anys.

En el següent enllaç es pot trobar la informació que la regula ([Resolució de 9 de juny de 2017](#))

5.5 Portfolio Europeu de les Llengües i TIL/ TILC

El professorat d'un sistema educatiu que promou el plurilingüisme no pot oblidar que l'ensenyament i aprenentatge de les llengües s'ha d'abordar de manera conjunta i coordinada. No es pot organitzar l'ensenyament de cap llengua si no es té en compte la resta, perquè els sistemes lingüístics presenten zones compartides comunes a totes les llengües i trets diferencials específics de cada llengua. El PEL, per tant, pot ser el motiu d'aquesta coordinació entre el professorat de llengües, en primera instància, i la coordinació amb el professorat de les àrees no lingüístiques.

El PEL recull informació, entre d'altres, de les capacitats de l'alumnat en cada una de les llengües que coneix, la majoria de les quals formen part del currículum del centre. Sembla evident, doncs, que tot el professorat del

centre—no només el de llengües— siga coneixedor i particip del mateix plantejament metodològic i didàctic pel que fa a l'ensenyament i aprenentatge de llengües. L'educació plurilingüe necessita que l'educació lingüística siga unitària, la qual cosa implica, d'una banda, que s'incorpore un Tractament Integrat de les Llengües (TIL), és a dir, un plantejament global amb l'objectiu de construir una competència lingüística plurilingüe global i, d'altra banda, que s'incorpore un Tractament Integrat de les Llengües i els Continguts (TILC).

Com que el Portfolio Europeu de les Llengües fa referència a totes les llengües del centre, es pot convertir en l'excusa o el motiu pel qual el centre haja de prendre una sèrie de decisions sobre la política lingüísticoeducativa que ha d'adoptar, la qual es concreta en l'aplicació d'un programa d'educació plurilingüe específic. Cal, per tant, una reflexió conjunta entre tot el professorat per arribar a un consens, d'acord amb els plantejaments comunicatius actuals, sobre què és exactament allò que el professorat ha d'ensenyar i l'alumnat ha d'aprendre a classe, tant en la L1 com en la L2 o la LE. El disseny del Portfolio obliga a establir una configuració comuna de la competència comunicativa per a les diferents llengües del currículum, la qual cosa facilitarà la unificació de criteris i l'ús d'una terminologia compartida per tot el professorat de les diferents àrees i etapes.

Posteriorment, el centre, en el seu plantejament didàctic, haurà d'aprofitar totes les situacions i els contextos perquè l'aprenentatge dels continguts lingüístics es realitze a partir de marcs comunicatius rellevants i significatius. El fet que els continguts lingüístics s'impartisquen, habitualment, en l'àrea de llengua suposa, en molts dels casos, un model lingüístic artificial i descontextualitzat. Sembla lògic pensar que determinats textos o destreses lingüístiques, doncs, foren tractats en les àrees no lingüístiques, ja que li donen una dimensió més pragmàtica i realista. Aquest plantejament suposa, per tant, consensuar quins continguts de llengua es poden tractar des de les àrees no lingüístiques perquè l'aprenentatge siga significatiu.

6. Ferramentes TIC per a l'avaluació

Com s'ha assenyalat anteriorment en aquesta unitat, el repte en els processos avaluatius consisteix en el desenvolupament d'un nou enfocament d'aquests. Les pràctiques habituals d'avaluació han canviat per no ser funcionals i així, en l'actualitat, es recorre a tècniques i instruments alternatius que, incorporats a les activitats diàries de l'aula, compilen com l'alumnat desenvolupa i adquireix aprenentatges significatius i són capaços de portar a terme tasques reals.

Seguint amb aquesta recerca, un dels enfocaments que amb més força ha irromput en els nous corrents metodològics és el de la gamificació. Existeixen moltes definicions d'aquest nou concepte, però podem dir que la gamificació en educació consisteix a aplicar conceptes i dinàmiques pròpies del disseny de jocs que estimulen i fan més atractiva la interacció de l'alumnat amb el procés d'aprenentatge, amb l'objectiu que aquest aconseguisca adquirir de forma adequada determinats resultats. Es parteix de la predisposició natural de l'ésser humà cap a la competició i el joc per dinamitzar i tornar divertides determinades tasques que, gràcies a aquests mètodes, es realitzen amb un alt grau d'implicació. Però basar l'aprenentatge en el joc no implica una banalització sinó que, gràcies a la planificació i a la selecció de les eines correctes, s'atrau l'interés a partir d'elements aliens als continguts.

Una de les teories en què s'incideix és la Teoria del Flux. En aquesta s'estableix que si l'alumnat es troba en una zona equilibrada entre les seues competències i el nivell de dificultat, es trobarà en aquest estat de flux que facilita l'aprenentatge i l'avanç. Si els continguts són massa senzills cau en l'avorriment i, si són massa complicats, en la frustració. La gamificació és una ajuda per mantindre l'alumnat a la zona de flux mitjançant motivació extrínseca al principi que anirà canviant a motivacions intrínseques.

L'avaluació hui en dia no es concep solament com una prova o examen puntual al final d'un trimestre o una etapa. Al contrari, existeixen multitud de mètodes i d'enfocaments pedagògics que, amb ajuda de les TIC, aposten per formes d'avaluar més completes, flexibles, contínues i ajustades als diferents ritmes d'aprenentatge dels estudiants. Institucions com l'OCDE parlen ja dels beneficis de l'anomenada avaluació formativa, que consisteix a avaluar el progrés i els coneixements dels alumnes de forma freqüent i interactiva.

T'oferim a continuació un llistat d'eines que poden ajudar a aplicar aquest tipus d'avaluació a l'aula i valorar els assoliments d'aprenentatge de l'alumnat i el desenvolupament de les competències d'una manera més completa.

Taula 4. Ferramentes TIC per a l'avaluació

	DEFINICIÓ	EXEMPLES
SISTEMES DE GESTIÓ INTEGRAL	El sistema de gestió integral suposa un paquet d'eines totalment integrat per al professorat: es converteix en llibreta de qualificacions, repositori de documents i mitjà de comunicació, tasca i prova, col·lector de lliurament i xarxa social adaptada a l'aula.	<u>Mestre @casa</u> : portal web creat per CEICE, amb correu i dipòsit, a disposició del professorat i de l'alumnat.
		<u>Google Classroom</u> : requereix la participació obligatòria de tot el centre.
		<u>Edmodo</u> : permet la participació individual com a docent.
		Fulls de càlcul en línia : eines d'avaluació molt valuoses, especialment si usem complementos per a tercers, que permeten compartir marques i comentaris amb l'alumnat. Alguns exemples que permeten enviar correus personalitzats als estudiants: - <u>Drive Yamm</u> - <u>AutoCrat</u>
		<u>Botiga núvol Google</u> : documents editables pel professorat i l'alumnat, que generen comentaris compartits.
		<u>Doctopus</u> : aplicació que facilita la feina de crear, compartir i recollir tasques. Permet seleccionar una plantilla i es reproduïx a la carpeta de cada estudiant o equip.
GENERADOR DE PROVES	Es tracta d'aplicacions en línia que faciliten la conversió de qüestionaris en exàmens avaluable i, fins i tot, autoavaluable.	<u>Flubaroo</u> : eina gratuïta que ajuda a convertir un formulari de Google en una tasca o prova de selecció múltiple o banc de preguntes.
		<u>Google forms</u> : permet convertir fàcilment qüestionaris en proves, sempre amb preguntes tancades.
		<u>Socrative</u> : a més de qüestionaris, aquesta plataforma és idònia per generar informes de l'alumnat, classe o qüestionaris de nivell. Permet obtenir informació sobre el compromís de l'estudiant i les activitats relacionades amb el joc.
QÜESTIONARIS	Comparteixen característiques amb les plataformes esmentades més amunt i posen èmfasi en el desenvolupament d'activitats lúdiques i divertides.	<u>Quizlet</u> : plataforma que ha reinventat els <i>flashcards</i> . El professorat o l'alumnat poden configurar col·leccions i reunir-les en categories. Permet fer un seguiment de l'activitat d'un estudiant i es pot accedir des de diferents dispositius de pantalla i ofereix diferents modes d'estudi i de reproducció.
		<u>Kahoot</u> : els concursos per equips poden prendre la forma d'opció múltiple o de peces confrontades per posar en ordre. Interessant per a realitzar enquestes i discussions a l'aula. Pel que fa a l'avaluació, cal dir que totes les puntuacions s'exporten fàcilment en un full de càlcul descarregable.
		<u>Plickers</u> : amb característiques semblants a les plataformes anteriors, mostra un enfocament més auster, que és la millor opció quan tauletes i telèfons intel·ligents no estan disponibles o permesos a l'aula. Només hi cal un únic projector, el telèfon i l'ordinador del professorat.
		<u>Flippity</u> : aquest complement de full de càlcul del Drive ofereix moltes opcions de gestió de jocs per a explorar i experimentar a classe. Cal destacar-ne Quiz-Show, una bona eina per millorar l'ambient de classe i per revisar els continguts treballats. La puntuació final visualitza l'aprenentatge per part de tots els equips i, si s'escau, es pot convertir en notes o marques del professorat.

Font: <https://goo.gl/1MnM2g>. Revisat a (14 de febrer de 2018)

7. Conclusió

La unitat 4, com ja s'ha assenyalat a la introducció, pretén posar el procés d'avaluació com a punt central de la pràctica docent. Els diferents tipus d'eines i tècniques que s'han presentat en aquesta unitat s'han d'aplicar al llarg de tot el procés d'ensenyament i aprenentatge: des de la planificació i el desenvolupament de les sessions, fins al moment final de la qualificació.

En definitiva, l'avaluació ha de ser entesa com una avaluació basada en evidències, un sistema avaluatiu que permeta compilar informació sobre l'aprenentatge de l'alumne i el seu progrés (Del Pozo 2009: 325).

8. Bibliografia

Ball, P., Kelly, K. i Clegg, J. (2015). *Putting CLIL into practise*. Oxford: Oxford handbooks.

Coyle, D. (2015). *Language Assessment CLIL Glossary*. Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/KEXh2s>

Del Pozo, M. (2009). *Aprendizaje inteligente*. Barcelona: Tekman Books.

Echevarria, J., Vogt, M.E. i Short, D.J. (2010). *The SIOP Model Observation Protocol*. Adaptat per Carme Florit en *Pràctica Docent Efectiva AICLE (2009-2010)*.

Prégent, R. (2000). *Charting your course: How to prepare to teach more effectively*. London: Atwood Publishing.

Stake, R. (2017). *Center for Instructional Research and Curriculum Evaluation (CIRCE)*. Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/XnCChA>

Wheeler, S. (2017). *7 Ways to Assess without Testing*. Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/WSPpaV>

Webgrafia

CEICE. Portfolio Europeu de les Llengües. Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/gA9y4d>

European Language Portfolio (ELP). Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/yGMUc3>

Ferramentes TIC per a l'avaluació. Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/1MnM2g>

Portfolio Europeu de les Llengües. *Guia general*. CEICE, SEDEV. Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/wp2ywt>

Marc legal

Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar. Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/ScCN8o>

Resolució Portfolio Europeu de les Llengües (adoptada en la 20a Sessió de la Conferència d'Estat dels Ministres d'Educació del Consell d'Europa, Cracòvia, Polònia, 15-17 octubre 2000). Revisat a (14 de febrer de 2018): <https://goo.gl/NHKJv7>

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria d'Educació,
Investigació, Cultura i Esport

SECRETARIA AUTONÒMICA
D'EDUCACIÓ I INVESTIGACIÓ

SERVEI DE FORMACIÓ
DEL PROFESSORAT

cefire
Plurilingüisme

**Cefire específic
Plurilingüisme**
C/ Faustí Blasco, 11
46600 Alzira
T. 962 469 880
46402910@gva.es